

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Teria difficultas elucidatur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

peccare putandus est, sed ab initio peccati, scilicet quia nunquam à peccato recepit.

24. Objicitur secundò illud Ezechel 28. *Foramina tua in die qua conditus es preparata sunt &c.* Qui locus juxta Gregorij magni interpretationem lib. 3. Moral. cap. 18. significat Dæmonem creatum esse capacem charitatis, quâ si repleti voluisset, stantibus Angelis, tanquam positus in Regis ornamento lapidibus, inharere potuisset. Ergo juxta Gregorium, Lucifer non fuit creatus in gratia & charitate.
25. Respondeo Gregorium intelligendum esse de charitate, non simpliciter, sed aucta per merita, ut indicat verbum *repleti*, vel etiam consummata per beatitudinem & gloriam: alioquin sibi aperte contradiceret, cum ibidem paulò ante de eodem Lucifero dixerit: *Aurum opus decoris ejus extitit: qui sapientia claritate canduit, quam bene creatus accepit.* Et infra: *In medio lapidum ignitorum perfectus gratia & decore ambulavit: quia inter Angelorum corda, charitatis igne succensa, clarus gloriâ conditionis extitit.*
26. Tertio objicitur quoddam testimonium Joannis Papæ 16. quæst. 2. cap. *visis litteris*, dicentis de diabolo: *Dolet satis, & erubescit, charitatem, quam in celo nequivit habere, homines constantes ex lutea massa habere in terra.*
27. Respondetur tamen Pontificem illum ibi loqui de charitate consummata patriâ: vel si de charitate vis loquatur, habere, ibi sumi pro servare seu retinere, & verbum, *nequivit*, non denotare impotentiam simpliciter & absolutam, sed ex suppositione malitiæ suæ, sicut & cum Joan. 8. dixit Christus Judæis: *Quò ego vado, vos non potestis venire:* & cap. 5. *Quomodo vos potestis credere?* Adde quòd in aliquibus codicibus legitur: *quam Dæmon nequit habere:* quod verificatur de charitate in genere: cum enim Dæmon nunc omni gratiæ auxilio sit destitutus, est impotens absolute ad habendam charitatem.
28. Deniq; objicitur, Gratiâ esse medium inter naturam & gloriam: Ergo debuerunt Angeli creari prius in pura natura, postea gratiam, & tandem gloriam consequi.
29. Respondeo ex D. Thoma hic art. 3. in resp. ad 3. quòd quamvis gratia sit medium inter naturam & gloriam, ordine naturæ: tamen ordine temporis non semper requiritur quòd natura præcedat gratiam, aut gratia gloriam, sed sufficit sola prioritas naturæ; ut patet in Christo, qui in primo instanti conceptionis simul habuit naturam, gratiam, & gloriam.

§. III.

Tertia difficultas elucidatur.

- D**ico tertio: omnes Angeli statim ab initio acceperunt gratiam sanctificantem, per propriam dispositionem. Ita communiter docent nostri Thomistæ, contra Capreolum, & Victoriam, quos sequitur Molina in præsentis articulo.
30. Probat ex D. Thoma hic art. 6. ubi docet, quòd Angeli qui habuerunt meliora naturalia, habuerunt plus de gratia & gloria, quia fortius & efficacius in Deum conversi sunt. Et 2.2. quæst. 24. art. 3. ad 3. similiter asserit superiores Angelos factos esse meliores per gratiam, seu majorem & intensiorem gratiam recepisse, quia in illis fuit major conatus ad bonum: Ergo sentit Angelos per proprios actus se disposuisse ad gratiam sanctificantem.

Confirmatur ex eodem Angelico Doctore infra quæst. 95. art. 1. ad 5. ubi docet Adamum in primo instanti consensisse gratiæ, subindeq; per motum & consensum liberi arbitrij ad eam preparasse: Ergo licet Angeli in primo instanti sua creationis, gratiam sanctificantem receperint, ad eam tamen per liberi arbitrij motum & consensum preparare se potuerunt.

Confirmatur amplius: Ideò homines adulti non recipiunt gratiam sanctificantem, nisi mediante propriâ dispositione, qua libertatis usum habent pro infantibus, in quibus non exigitur illa preparatio libera: Sed Angeli statim ab initio productionis habuerunt usum liberi arbitrij: Ergo non est cur recipiant gratiam sanctificantem, aliter quàm per propriam dispositionem & consensum.

Adde quòd, per receptionem gratiæ sanctificantis inicitur amicitia inter Deum & creaturam: imò & quoddam spirituale matrimonium contrahitur: Sed amicitia fundatur in consensu mantium, & ad matrimonium contrahendum requiritur utriusq; partis consensus: Ergo gratia sanctificans non communicatur creature intellectuali, usum libertatis habenti, nisi adhuc ejus consensus.

Ex dictis inferes, Angelos in primo instanti suæ creationis elicitisse actum charitatis: quia, ut diximus, Angeli tunc receperunt gratiam per propriâ dispositionem; proxima autem dispositio ad gratiam est actus charitatis, ut in Tractatu de justificatione docetur. Unde Angeli omnes in primo instanti suæ creationis habuerunt duos actus conversionis in Deum: unum quidem naturalem in Deum ut authorem & finem ordinis naturæ; qui fuit necessarius quoad specificationem & exercitiû, ut disputatione præcedenti ostendimus: alium autem supernaturalem, in Deum ut authorem & finem ordinis gratiæ; qui licet fuerit necessarius quoad specificationem, fuit tamen liber quoad exercitiû, subindeque meritorius gloriæ; non tamen gratiæ sanctificantis, quia ab illa (ut infra dicemus) affectivè procedebat; principium autem meriti non cadit sub merito, ut communiter docent Theologi. Primus actus conversionis fuit prior alio, non prioritate durationis, sed naturæ; cum natura sit prior gratiâ, & fundamentum ipsius.

Ne obstat, si dicas duos actus realiter distinctos in eodem instanti angelico esse impossibiles: cum una operatio Angeli sit unum instans temporis angelici sive discreti. Respondetur enim, Antecedens esse verum de actibus inter se non subordinatis, secus autem de actibus ad invicem subordinatis; quales sunt conversio in Deum ut authorem & finem naturalem, & conversio in Deum ut authorem & finem ordinis gratiæ, eò quòd versentur circa idem objectum, quamvis sub diversa ratione. Unde cum Theologi dicunt, unam operationem esse unum instans Angeli; per unam operationem intelligunt omnes illas operationes, quæ quamvis sint distinctæ, habent tamen inter se subordinationem, ratione cujus possunt esse simul, & habent per modum unius.

Dices primò: D. Thomas quæst. 16. de malis art. 4. ad 14. & 15. docet quòd Angelus in primo instanti suæ creationis movebatur in Deum, in quantum est author naturæ, non tamen ut author gratiæ: idque probat in corpore articuli, quia

quia Angelus in eodem instanti non potest habere diversas conceptiones & affectiones, eod quod diversa operationes caufent diversa instantia temporis angelici.

Respondeo D. Thomam hinc quæst. 63. art. 5. & sententiam & rationem illam apertè retractasse: nam in resp. ad 3. & 4. expresse docet quod Angelus in primo instanti suæ creationis beatitudinem meruit: Atqui illam non meruit conversione naturali, sed solum conversione charitatis, quæ est per gratiam, ut ipse ait hinc art. 4. p. 2. Ergo in primo instanti creationis habuit actum charitatis & conversionis in Deum ut auctorem gratiæ. In corpore verò articuli ratione loco citato adductam impugnat, docens alias operationes, seu mutationes instantaneas, sine earum terminis, in eodem instanti simul esse posse: Sicut, inquit, in eodem instanti in quo illuminatur luna à Sole, illuminatur aer à luna. Et in hac quæst. 62. art. 7. ad 3. sic habet: *Cognitio & dilectio naturalis ordinatur ad cognitionem & dilectionem gloria: unde nihil prohibet in Angelo esse & cognitionem & dilectionem naturalem, & cognitionem & dilectionem gloria.*

Dices rursus: Si Angelus in primo instanti creationis actum charitatis & conversionis in Deum ut autorem supernaturalem habuit, sequitur quod in secundo instanti non potuit peccare: Consequens est falsum; nam ut infra dicemus, Angeli mali in secundo instanti peccaverunt: Ergo &c. Sequela probatur primò, quia Angelus talis est naturæ, ut cui objecto semel adhererit, semper adhæreat, ut infra patebit: Ergo si in primo instanti creationis, in Deum ut motorem & finem supernaturalem se convertit, non potuit postea ab illo separari & averti per peccatum. Secundò probatur: Si Angelus in primo instanti actum charitatis elicuit, meruit tunc suam beatitudinem, & consequenter in secundo instanti illam accepit: Ergo cum beatitudo sit incompensabilis cum peccato, in illo instanti peccare non potuit.

Respondeo negando sequelam Majoris. Ad cuius primam probationem dicendum est, Angelum talis esse naturæ, ut cui objecto ex perfecta electione ac deliberatione semel adhererit, semper adhæreat: sed si alicui objecto adhereret, sine perfecta electione & deliberatione, atque ut motus & applicatus specialiter à Deo, ut contingit in proposito: nam actus ille charitatis, & conversionis in Deum ut autorem & finem supernaturalem, quem Angelus in primo instanti habuit, erat ei liber, solum quoad exercitium, non verò quoad specificationem; ut procedebat à Deo ut speciali motore, ut infra patebit: unde in secundo instanti potuit peccare, & à Deo avertere.

Ad secundam probationem respondeo, quod licet omnes Angeli in primo instanti beatitudinem meruerint per actum charitatis, necessarium quoad specificationem, & liberum quoad exercitium, non tamen in secundo instanti illam receperunt: solum enim fuit illis concessa post meritum, & actum dilectionis Dei, quem elicerunt ex propria deliberatione, motione, & applicatione; & qui proinde fuit liber, non solum quoad exercitium, sed etiam quoad specificationem: unde solum boni Angeli, qui huiusmodi actum in secundo instanti elicerunt, beatitudinem adepti sunt; mali verò qui tunc à Deo aversi sunt, & ad bonum proprium conversi, illa

A fuere privati, ut docet S. Thomas quæst. sequenti art. 5. ad 4. his verbis: *Omnes Angeli, in gratia creati in primo instanti meruerunt: sed quidam eorum statim impedimentum præstiterunt, sua beatitudinis præcedens meritum mortificantes; & idè beatitudine quam meruerunt, sunt privati.*

Dico quartò: Angeli supernaturalia dona gratiæ à Deo receperunt, juxta quantitatem perfectionum naturalium; ita ut quod superiores fuerunt in perfectionibus naturalibus, eod excellentiora dona gratiæ & virtutum à Deo receperint. Ita D. Thomas hinc art. 6. & Theologi communiter, fundaturq; in SS. Patribus: Basiliius enim lib. de Spiritu Sancto cap. 16. hæc scribit: *Neque enim calorū virtutes suapte naturā sancta sunt; nam si id esset, nullā re differrent à Spiritu Sancto: sed juxta portionem quā se invicem superant, à Spiritu habent sanctificationis mensuram.* Damascenus verò lib. 2. de fide cap. 3. Per verbum Dei (inquit) creati sunt Angeli, & per sanctificationem Spiritus sancti perfecti, proq; sua dignitatis & ordinis ratione, illuminationem & gratiam participantes, circumscripti sunt.

Ratio assignari non potest, præter divinam voluntatem, qui placuit hunc modum Angelis servare, quem non servavit cum hominibus. Congruentia verò desumitur ex diverso modo operandi hominum & Angelorum: nam cum homini, ob intrinsecum impedimentum appetitus sensitivi, à bono retardantis, connaturale non sit operari secundum totum posse principij operativi; sit autem connaturale Angelo, nullum habenti intrinsecum impedimentum à bono retardativum, potior ratio fuit, ut Deus commendando se modo operandi angelico, eod majora dona gratiæ contulerit Angelis, quod superiores sunt in natura.

Idem dicendum est de gloria & beatitudine supernaturali: cum enim, ut ait S. Thomas, Deus Angelos finaliter creaverit in ordine ad supernaturalem certitudinem, hoc ipso quod alios alijs perfectiores condidit in natura, ad altiorum videtur beatitudinis gradum ordinasse: *Ut si adificator lapides polit ad construendam domum, ex hoc ipso, quod aliquos pulchrius & decentius aptat, videtur eos ad honoratiorem partem domus ordinare.*

Dices, Augustinus 11. de Civit. cap. 13. docet omnes Angelos æqualis felicitatis ab initio creatos esse: Ergo quod superiores fuerunt in perfectionibus naturalibus, eod mjora dona gratiæ & gloriæ non receperunt.

Respondeo Augustinum intelligendum esse de æqualitate felicitatis secundum proportionem geometricam, non arithmeticam: solum enim vult Angelos fuisse creatos uniformes, hoc est ab initio omnes fuisse creatos in gratia, & beatitudine naturali, cum diversitate tamen & inæqualitate, tum in naturalibus, tum in supernaturalibus.

Ad pleniorum autem hujus conclusionis intelligentiam, & solutionem argumentorum quæ fieri possent in contrarium: diligenter observandum est, quod quando diximus Angelos supernaturalia dona gratiæ à Deo recepisse, juxta proportionem perfectionum naturalium, non eo sensu id debet intelligi, ut major perfectio naturalis unius, fuerit aliquo modo Deo causa motiva ad majora illa dona supernaturalia conferenda: nam sicut nullum donum merè naturale est Deo

motivum ad suam gratiam creaturæ conferendam, alioquin gratia non esset gratia, sed merces & retributio; ita nec perfectius donum naturale est Deo motivum ad majorem gratiam eidem naturæ conferendam: Sed in alio sensu, nimirum ita ut Deus ex mera sua libertate, & sapientia, voluerit majoribus gratiæ donis ornare, quos perfectioribus naturæ dotibus decoraverat.

ARTICULUS III.

Quo pacto Angeli supernaturalem beatitudinem sibi promeruerint?

VT certum & indubitatum supponimus, Angelos qui in accepta justitia & sanctitate perseverarunt, beatitudinem supernaturalem sibi promeruisse: cum enim beatitudo non mereatur, sed propter merita conferatur hominibus, etiam debuit titulo meriti & non puræ & gratuita donationis tribui Angelis, præsertim cum nobilior sit aliquid habere per meritum, quam sine merito, ut docet D. Thomas 3. p. quæst. 19. art. 3. Unde Augustinus de correctione & gratia cap. 11. *Angeli sancti, cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi, & hujus mansionis debitam mercedem recipere meruerunt, tantam scilicet beatitudinis plenitudinem, quâ eis certissimum sit, semper se in illa esse mansuros.* Idem docent alij SS. Patres, præsertim qui post Augustinum floruerunt, quorum in eo consensus est, Angelos eo ipso quod in fide officioq; manserunt, deficientibus alijs, & principatum suum (ut Judas Apostolus loquitur) non deseruerunt, beatum illumq; perennemq; felicitatis statum meritos, adeptosq; esse. Unde solum difficultas est & controversia inter Theologos, de modo quo illi beatitudinem illam promeriti sint. Quidam enim existimant illam meruisse per opera beatitudinem subsequente, seu obsequia prævifa in hominum ministerium, ex obedientia ab Angelis exhibenda. Nam licet soli Angeli ultimi ordinis tertiary Hierarchiæ, in hominum custodiam & ministerium destinentur, omnes tamen, etiam supremæ, hominum saluti cooperantur, instruendo & illuminando inferiores de rebus ad hominum salutem expectantibus juxta illud Apostoli ad Hebræos 1. *Omnes sunt administratori spiritus, in ministerium missi, propter eos qui hereditatem capiunt salutis.* Ita docet Magister in 2. dist. 5. in fine, ubi ait, eâ lege sanctos Angelos felicitate sempiternâ donatos esse, quod tale præmium per obsequia nobis exhibita ex Dei obedientia & reverentia mererentur. Et ita præmium præcessit meritum. Quod commentum, ut bellè ait Petavius, *Origenis lucernam olet, tamen patronos habeat aliquos ex SS. Patribus, & antiquis Theologis.* Alij docent, Angelos beatitudinem sibi promeruisse per actus naturâ tantum præcedentes beatitudinem. Ita S. Thomas quodl. 9. qu. 4. art. 3. & in 2. dist. 5. qu. 2. art. 2. S. Bonaventura ibidem art. 3. quæst. 2. ubi ait hanc fuisse suo tempore communem, Egidius, Richardus, & alij. Tertia demum sententia asserit, Angelos beatitudinem meruisse actibus non naturâ tantum, verum etiam duratione beatitudinem præcedentibus. Hanc tenet S. Thomas hic art. 4. & communiter Theologi.

§. I.

Vera sententia triplici conclusione statuitur.

Dico primò, Angelos sanctos non mereri beatitudinem per opera illam subsequente. Probatur primò ratione quam insinuat D. Thomas hic art. 4. & fultius expendit quæst. 19. de verit. 4. his verbis: *Meritum est causa præmij, non quidem per modum finalis causæ, sic enim magis præmium est causa meriti, sed magis secundum relationem ad causam efficientem, in quantum meritum facit præmio dignum, & sic ad præmium disponit: non autem quod est causa per modum efficientis, nullomodo potest esse posterius tempore, eo cuius est causa, unde non potest esse quod aliquis mereatur quod jam habet.* Unde sic arguo: Meritum se habet ad præmium, sicut modum ad finem, via ad terminum, dispositio ad formam, & causa efficiens ad effectum. Sed implicat mediû subsequi finem, & viam esse posteriorem termino, dispositionem formæ, & causam efficientem effectû. Ergo impossibile est meritum esse posterius termino, & per consequens Angelos sanctos mereri beatitudinem per opera illam subsequente. Et quamvis id non repugnet, inconueniens videtur inducere in Angelis novum modum merendi gloriam ad eum quem Deus servat cum hominibus, qui est per actus fidei, spei, & charitatis, duratione præcedentes præmium beatitudinis.

Confirmatur: Meritum connaturaliter postulat exerceri à persona, juxta conditionem ejus. Sed persona Angelica est suâ naturâ peccabilis. Ergo connaturaliter postulat ea exercere cum libertate ad peccandum; unde cum Angelus in statu beatitudinis careat hac libertate, meritum connaturaliter postulat exerceri ab Angelo ut viatore, non verò ut comprehensore, præsertim respectu beatitudinis, quæ est ultimus terminus & fructus præcedentium laborum.

Dico secundò, Angelos sanctos mereri beatitudinem per actus naturâ tantum & causalitate priores. Probatur secundò conclusio: Dæmones operibus malis continuo patris, non augent sibi pœnam essentialem, sed tantum accidentalem. Ergo nec Angeli operibus bonis, quæ in statu beatitudinis eliciunt, augent sibi præmium essentiali. Ratio utriusq; est, quia utriusque eadem conditio vel demerendum præmium vel pœnam essentiali requiritur, nimirum status viae.

Dico secundò, Angelos sanctos non mereri beatitudinem, per actus naturâ tantum & causalitate priores.

Probatur: Angeli meruerunt beatitudinem per actus supernaturales, regulatos cognitione obscura fidei, quâ Deum ut Authorē supernaturale cognoverunt: Sed hujusmodi actus non possunt solâ prioritate naturæ beatitudinē supernaturalem præcedere: Ergo Angeli sancti non meruerunt beatitudinē, per actus naturâ tantum & causalitate priores. Major patet, Minor probatur. Quod naturâ tantum beatitudinē supernaturalem præcedit, simul cū illa existit, cum prioritas naturæ, non sit prioritas durationis, sed causalitatis: Atqui cognitio obscura fidei nequaquam existere cū visione beatifica, in qua beatitudo supernaturalis formaliter consistit, ut in 1. dist. 1. art. 2. de virtutibus Theologicis ostēdēmus: Ergo actus cognitio obscura fidei, & per consequens actus supernaturales per ipsam regulati, non possunt solâ